

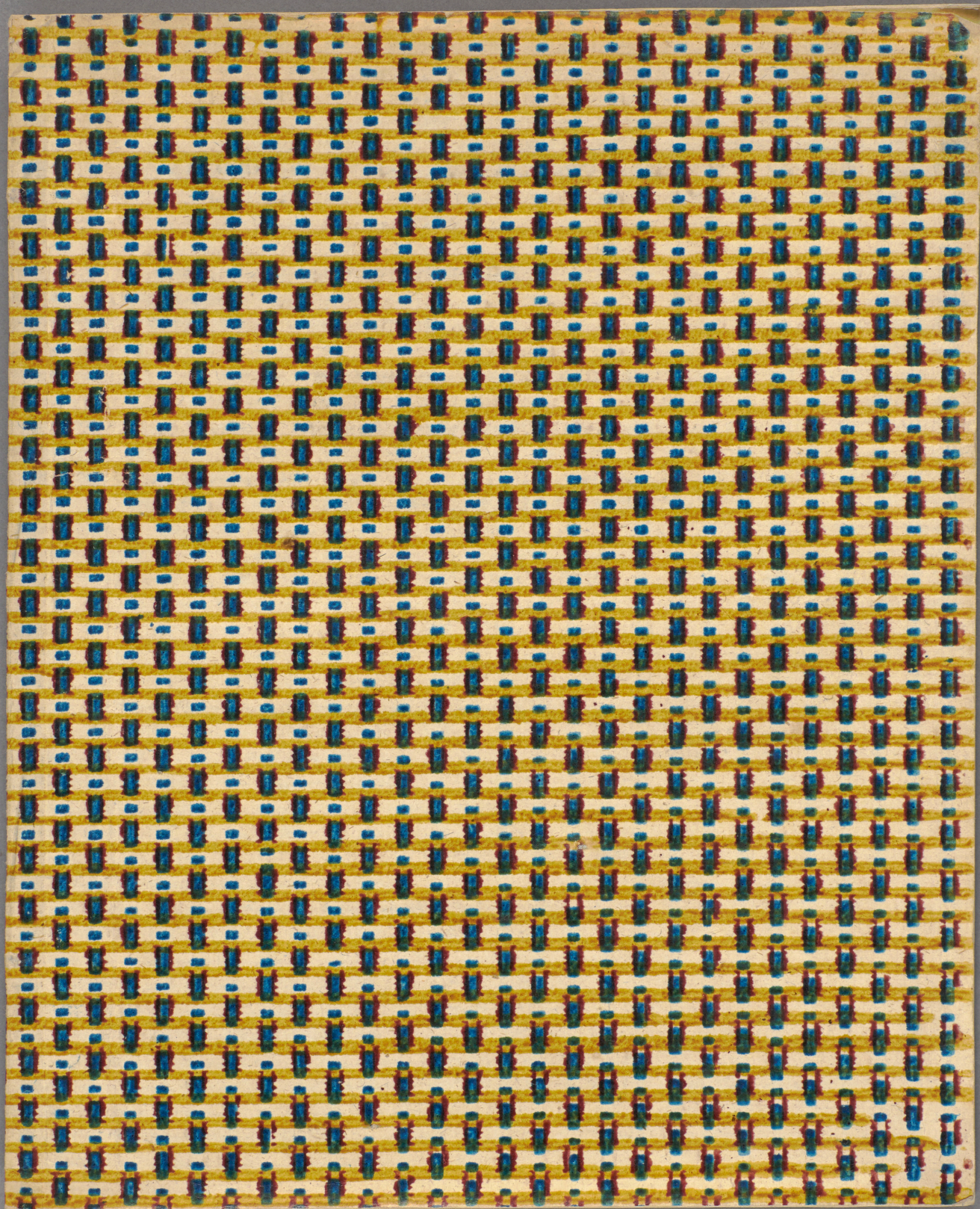
Vid tilfälle af de
högtidligheter, som til
firande af hans kongl.
majestät ...

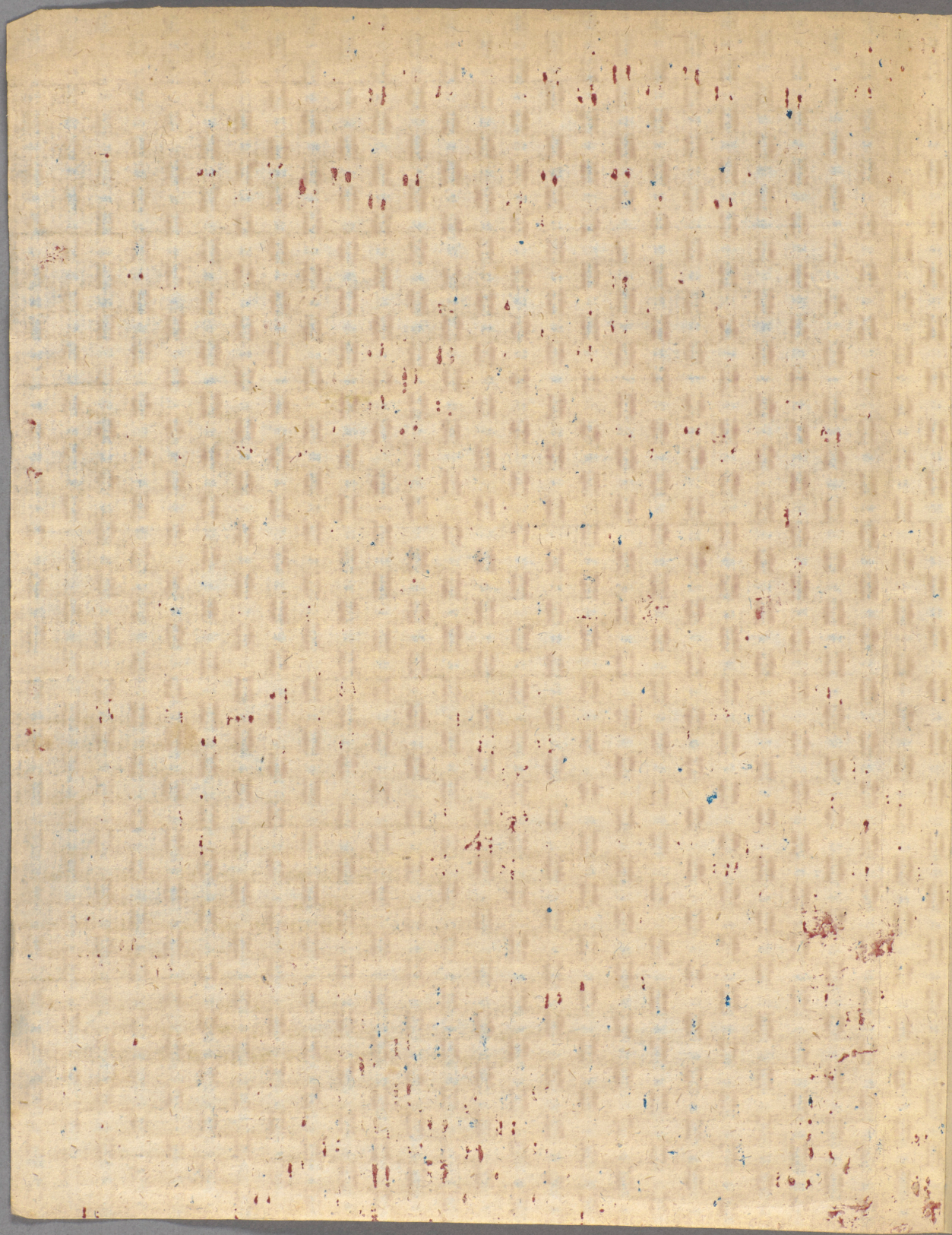
Lidbeck, Anders,

1700-1829 81 Ca Gust. IV Ad. Br. 1797

National Library
of Sweden

LIDBECK, A.

Vitt. Sv.
Vers Kungl.
Gust IV Ad.

(Bis.)

1700^c-1829
1797

VID
TILFÄLLE AF DE HÖGTIDLIGHETER,
SOM
TIL FIRANDE
AF
HANS KONGL. MAJESTÄT
KONUNG
GUSTAF IV ADOLPHS
HÖGA FÖRMÅLNING
ANSTÅLDES,
HÖLLS DETTA TAL D. 2 NOV. 1797
Å CAROLINSKA ACADEMIENS STÖRRE LÄROSAL
AF
ANDERS LIDBECK.

TRYCKT PÅ KONGL. ACADEMIENS BEKOSTNAD
I BERLINGSKA BORTRYCKERIET.

THEATRE DE NOSTRICHETER,
SOM
THE FIRANDE
AR
HANS KONIG MAJESTAT
KONUNG
GUSTAF IV ADOLPHS
HÖGA FÖRMÄNING
ANSTÄLLES.

HÖLLS BETTA TAL D. 2 NOV. 1797
I CAROLINSKA AKADEMINS STÖRRE SAL

ANDERS LIDBERG.

TRAVEL BY ROYAL ACADÉMIE NOSTRICH
I ERHJÖRNAS BORTVÄNTNING.

Hvilke liflige och mangfaldige kånflor erfarer jag i detta ógnablick ! Jag uptråder inför en famling, hvars lærdom och uplysning väcka högaktning, inför en famling, hvars behag väcker förctjusning, inför en famliag, hvars snille och kunskaper väcka nit och tåflan. Jag fruktar, at icke tala nog grundeligt, icke nog behagligt, icke nog vårdigt. Och denna fruktan ökes, då jag besinnar mit åmne. — — Men detta samma åmne, som i et affeende gör min fruktan, gör min tröft i et annat. Jag påminner mig, at skonfamhet och benågenhet åro glådjens vånner, at strånghet

och omildhet äro des fiender. Det är den bekymrade, den dyftre, som granskar och granskar, det är han, som i andras ofullkomligheter söker lifa för egna. Men den glade är böjd at öfverfe; han älskar at skåda alt ifrån des vackrafte fida. Detta är mit hopp, min tilfredsställelse. I dag fira vi glådjens fest: i dag äro edra hjertan öpna för hvarje behagligt, och tillfuta för hvarje obehagligt intryck. I dag tadlen J så nödigt, och prisen så gärna. J skolen låta hvarje fel omärkt försvinna, och må hända dikta en skönhet af medelmåttan.

Så är den dag inne, då vår Konung gynnas med en fällhet, den vi så ifrigt önskade honom. — Med glådje fågo vi honom fatta spiran, vi hoppades alt, och vårt hopp var grundadt. Men vi besinnade hans ålder, icke blott åmnad för mödans tyngd, och vi suckade — Vi suckade, at försynen snart måtte låtta och belöna hans vård om det almåna med enskild lyckfåghet; vi sucka-

suckade, at han snart måtte åga en maka, til hvilken han efter mödan kunde återvända för at vederqvickas, efter motgången för at tröstas. Vår bön blef hörd. Han åger nu denna maka. Han har vunnit en Furstinnas hjerta, hvars egenskaper ryktet burit med förtjusning kring europen: och de, som nalkats henne, hafva förebrått ryktet, at hafva sagt för litet. Han åger en maka lysande af oskyldiga feder, af rikt och odladt förstånd, och ådla tänkesätt. Hon har icke årfst dygder, ty dygder gå icke i arf: men hon har genom den visaste upfostran, genom de hårligaste lärdomar och efterdömen förvandlat lyckliga böjelser i förträffliga dygder. Den Furste, från hvilken hon härstammar, hållas för den ömaste menniskovån, och hon lärde tidigt, at denna titel är större än majeståtets.

Sålle Konung! Med de varmaste känflor lyckönska vi dig. Vi dela din glädje på det lifligaste, och vi uphöra aldrig at dela den. Sålle Konung! Du är ålskad af det bästa folk, ålskad af den bästa maka. O! huru skön är icke mor-

a 3

gonen

6

gonen af din regering! Huru lofvar han icke den ljufaste dag!

O! kunde jag måla vårt hopp, kunde jag måla al den sällhet, som vi förefe oss af en vis Konung, kunde jag måla den sällhet, som skal blifva hans lön, huru skulle jag icke, mine åhö-rare, förtjena edert varma bifall. Men min hand är darrande och vanmågtig: den förmår icke följa det förtjusande fält, som öppnar sig för ögat. Jag vågar blott at med de svagaste, med de måst skingrade drag teckna, hvad endast snillets sön kan gifva full skapnad, lif och färgor.

Ännu höres det ropet, och höres utan prof-ning, at magten är af odråglig tyngd, och at den måst uphöjde är den måst beklagansvärde? Detta rop kommer icke ifrån hjertat; det är falskt, och höjes blott för at tyfta vår klagande årelyftnad. Hvem vederlägger det icke med sit eget upförande? Alla stråfva, at utvidga sin krets, at stådse

stiga högre och högre: och endast lyckan sätter gräns för deras bemödande. Om vårt begär följande lyftar åt magtens högsta spets, om vi följande åstunda att vara furstar och regenter, så härrör detta af omöjligheten att hinna denna höjd. Vi nåra icke ett begär, det vi dömma dåraktigt: vi åtrå icke golcondas skatter, ty vi kunna aldrig erhålla dem, men vi skulle villigt mottaga dem, om de erbödos. Beklagom dårföre icke regenternas lott: ransakom vårt hjerta, och vi skola finna, att vi skulle önska oss den, om ej ödet betagit allt hopp dårtil. Och skulle man icke önska den? Gillar icke förnuftet årelyftnadens röst? När skulle den vise känna sig böjd för åfund, om icke då han skådar den fröjd, som belönar en regent, hvilken har hjerta och kraft, att göra sitt folk, sitt slågte lyckligt.

Snille, rikedom, och kunskaper åro sanna fördelar. Men hvarföre hållas de så åfven af filosofen? - Emedan de skånka ett ymnigt tilfålle, att befordra lyckfåligheten. Den ringe, den usle, den vanlottade tvingas ofta, att under bittra tårar
ropa

ropa til himmelen: hvi gaf du mig detta öma hjerta, och beröfvade mig förmågan, at tilfredsställa det? Hvi visar du mig olyckliga bröder, hvi röres jag af deras öden, och äger icke medel at lifa dem? O! ägde jag den rikes skatter — de skulle icke tryckas inom en järnhand. Ägde jag snillet låga — den skulle lysa de vilsefarande.

Gifves annan sann måttstock för lyckans gunst, än lågenheten at göra godt? och hvem är då mera gynnad än en Konung? Hvarje stund är det i hans magt, at skapa glädje, icke ens, utan tusendes; hvarje hans gårning, hvarje ord är viktigt. I händelsernas kedja håller han den betydligaste länken. Hvad millioner önska, kan han verkställa.

Naturen arbetar med outtröttelig drift på alla varellers fällhet, och bland dödlige är regentens naturens närmaste medarbetare. Ve honom, om han icke besinnar detta, ve honom, om han ovärdigt använder sina utomordentliga krafter,

om

om han i stället för lif och glädje sprider förstöring och smärta. Och i detta enda afseende är en Konung at beklaga: hans ansvar är det drygaste, och hans felsteg, likasom hans välgärningar, äro af de viktigaste följder. — Men icke blott magten, utan hvarje annan fördel ålägger ökadtt ansvar. Den rike, den lärde hafva större förbindelser, än den usle och okunnige. Äfven de äro uplyftade på höjder, hvarifrån fallet är dubbelt olyckligt, dubbelt brottligt. Den rike kan genom girighet tilstånga idoghetens källor, kan genom slöseri föra fosterlandets skatter i främmande händer, kan genom oräkneliga medel blifva föremål för det lifligaste förakt och afsky. Den lärde, den snillrike kan förädla sederna, men äfven förgifta dem, kan förkrossa lasten, men äfven gifva dygden dödliga styng. Men äro icke likväl rikedom och lärdom önskansvärda, och är icke magten det ännu mer? At et vift bruk af denna sednare är lättare i detta tidehvarf än någonsin, kan ock utan förmåtenhet jakas. Den våg, på hvilken den mågtige bör vandra, är med tydliga gränser utstakad. Sanningen har höjt sin

b

röst,

röst, den har trængt til sjelfva thronen, och smickret och fördomarne hafva sänkt stämman. Sanningen har talat och talar til regenterna, at de icke äro kallade til egen vållust, utan at befordra folkens fällhet, at denna fällhet icke behöfver köpas med blod, utan i fredens lugn vinnes såkraft, at deras vådligaste fiender icke äro de, som besegras med svärd, utan de, som besegras blott genom vishet.

M. Å. Jag bringas, at updraga en taffa, hvars dysterhet skal misshaga eder. Men förlåten den åt min oskyldiga affikt; och råknen mig til förtjenst, at jag gör den kortare, än jag förmodde. Föreställom oss et land, hvilkets lyckfahet led af orsaker, som, om de icke fullkomligen kunna quäfvast, kunna mer och mer försvagas. Föreställom oss, at icke menigheten hade den uplysning, som ågnar hvar dödlig, at den vore slagen af vidskeppelse och fördom. Föreställom oss, at bland dess lärare voro de, hvilkas lärdomar och lefverne frambragte den öfvertygelsen, at det är

högre

högre dygd, at efterstafva några ord, än at hysa
 mennisko-kärlek, och göra rätt och godt. Föreställom oss bland domare sådane, som afklädt sig
 den heliga känslan för rättvisa, och utan blygsel
 och utan sjelfförebärfelse vanvårdade lagen. Föreställom oss bland den kunnigare ungdomens up-
 fostrare sådane, som saknade håg at bidraga til dess
 förädling, eller endast förvillade med tanktoma och
 ofruktbara läror. Föreställom oss bland handlan-
 de girighetens slafvar, beredde at för egen vin-
 ning skymfa årens bud. Föreställom oss bland
 de förnåma dem, som i omätligt öfverflöd ut-
 präffade den fattige, och, stolte öfver inbilladt
 värde, rövade företrädet från den uplyste och
 dygdige. Vår Konung! Vårt hopp! Här skå-
 dar du dina fanna fiender, fiender farligare än
 Danmarks och Rykslands härar. Det är dessa,
 som störa dit folks sällhet, som förjaga dess lugn,
 som sänka det i mörker och elände. Bemanna
 dig, drag til strid, segra! Segren skal icke kosta
 tårar, icke någon blodsdroppa. Men millioners
 glädjerop, och Europas beundran, och efterverl-
 dens lof, och dit hjertas himmelska fröjd skal
 gifla

blifva din triumf. Fråmlingen skal komma vida från, se dit land och förtjusas, se dig och välsigna. Philosophen skal bryta lagren, som kröner *Fredrik* den ende, skänka dig den, och hafva skänkt för litet.

Verlden hör med rysning namnen af dessa eröfrare, som gjort sig åra af at på ruinerna af andra stater bygga ofantliga riken, at förstöra den ena delen af sin slågte, och tvinga den andra til slafvisk dyrkan. *GUSTAF ADOLPH!* Blifve du den Konung, som icke längtar, at öka sin magt, utan at väl använda den, som icke längtar, at regera stora, utan at regera lyckliga länder. Blifve du den Konung, som inom et rike icke för vidlöftigt för des omsorg håmmar missbruk och ofeder, straffar brottet, tilgifver förseelsen, hågnar rättvisan, uphjelper fattigdomen, inbjuder sparsamheten, upmuntrar fliten, lifvar snillet, vidgar friheten, jämnar rättigheter, årar dygden i kojan, och föraktar lasten i palatset. Men mit tal är djerft. Vi hoppas, vi lita, at du blifver denne Konung. Du har betrådt årans bana, och du har svurit, at
aldrig

aldrig återgå. Du har svurit at förgåta dit eget
 vål för vårt; du har svurit, at älska oss såsom
 människor och bröder, såsom underfåtare och
 barn. Den lycksaligaste, som *Solon* kände, var en
 borgare, som updragit många välfinnade barn.
GUSTAF ADOLPH! En annan *Solon* skal
 i ljufare tider framstå, och med hänryckning ut-
 säga dit namn. Millioner skal han kalla dina barn,
 och millioner skola lära dygd af din föresyn, och
 blifva lyckliga under din vård. — Frukta icke, at
 de stormar, som ryta kring flotten, skola nalkas
 dit. Oskuld och välgörenhet bo därinne: lyck-
 önskingar och välsignelser skola omsväfva det.
 Villigt skola vi låna dig våra krafter. Vi skola
 lyda dig utan tvång, vårda dig utan fruktan.
 Hvarken stämplingar eller våld skola förfåra dig.
 De äro vanmågtige mot en ädel furste. Et lyckligt
 folks tackfäma hjertan äro de härar, som icke kun-
 na öfvervinnas, de fåsten, som icke kunna bestormas.

Sälle Konung! Förmår jag väl teckna den
 fröjd, som du skal njuta, när du i sena åldren
 skådar hela frukten af dina omsorger och väl-

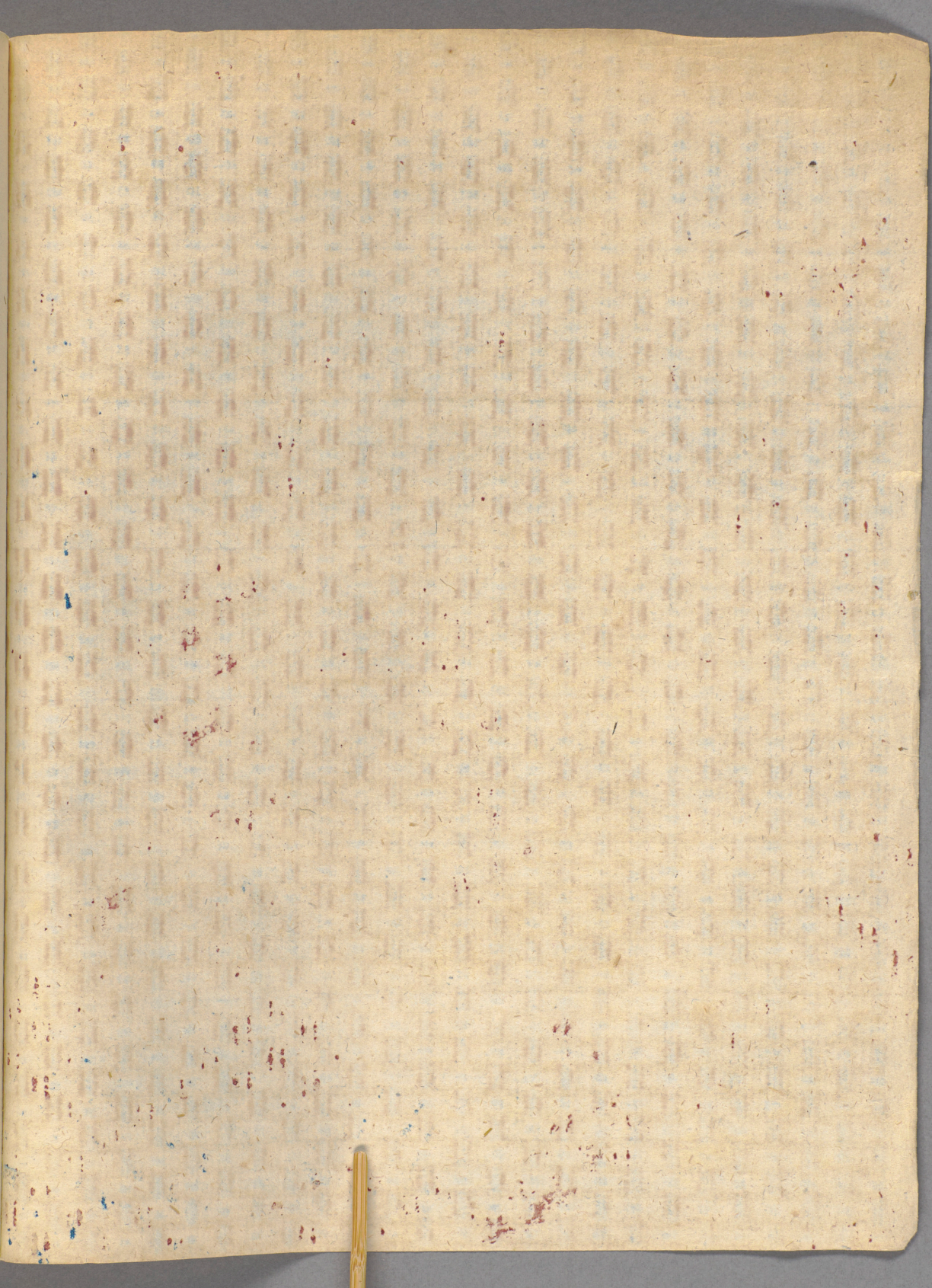
gärningar? Huru skal icke dit hjerta klappa af glädje, när du ser omkring dig, och finner vålmåga och lyckfälgighet, när du skådar, huru fälten höljas af ymniga skördar, huru hämnarne äro fyllda af rikedomar, huru idoghetens verkstäder mångfaldiga sina alster, huru ur grufvorna hämtas dag från dag växande skatter, huru uplysning och sanning äro utbredda, huru medborgerliga och enskilda dygder äro ökade och stadgade. O! denna syn tränger til bröstet: glans och ståt förblindar blott ögat. Skulle jag drifva at fåga, det regenternas flesta nöjen äro toma, och at De äro olycklige, endast emedan De välja så illa. Hvad är väl dessa gyllende kläder, dessa prunkande tyg, dessa marmorväggar, dessa lysande högtider, — sjelfva dessa segertåg mot åsynen af sålla människor, och känslan at hafva beredt deras föllhet? — Hvi tveka jordens mågtigaste i sit val emellan et folk, som suckande och missunnsamt ser deras prakt, och et, som gladt och välsignande minnes deras upoffringar, emellan et folk, som tvunget råcker dem sina skatter, och et, som belönar dem med kärlek? Hvad är namnet af beherriskare mot
namnet

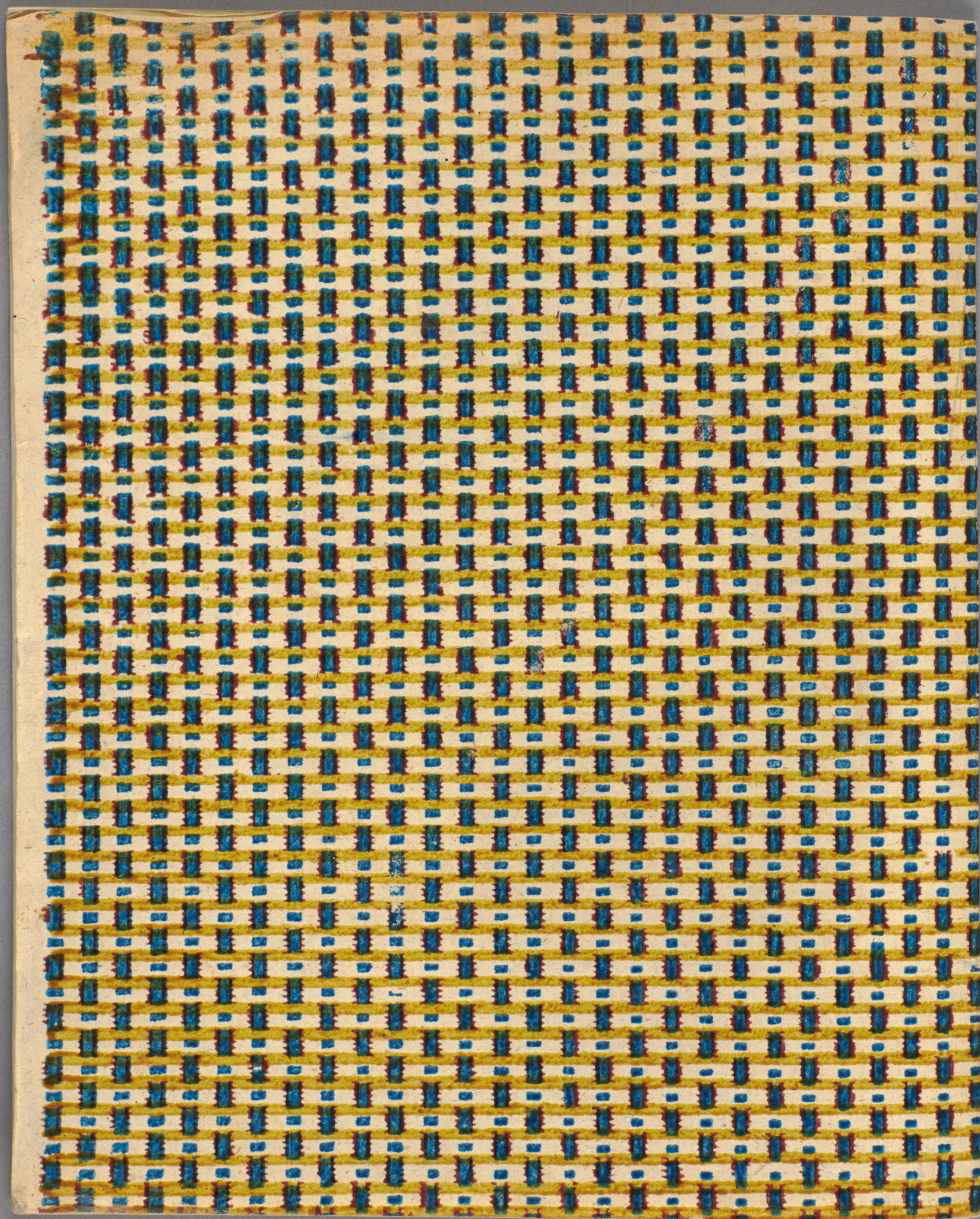
namnet af fader, hvad är den njutning, som kan köpas med guld mot den, som blott med dygd kan förvärfvas? Hvad äro jordiska känslor mot himmelska?

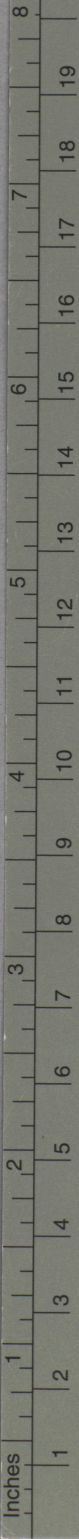
GUSTAF ADOLPH! Dit samvetes fröjd kan ingen magt borttaga. Men må hända skal du stundom sakna den glädjen, at se dina upfåt af lyckan gynnade, och af andra erkända. Du är människa. Smärtan skal då besöka dig: du skal draga en tung suck, och önska lättelse. Och hvar finner den vise lättelse, då han svigtar under bördan, och tviflar at vara sig sjelf nog? — Hvar — om icke i vänners sköte. — Där delas de tyngder, som trycka honom, där samlar han skingrade krafter, och våpnar sig å nyo mot det oblida ödets anfall: det är ur en ådel vänskaps tempel de hjeltar utgå, hvilkas fasta mod inga faror, inga olyckor kunna bryta. Blifve dit hof detta tempel, och hvarje medgång skal blifva dubbelt ljuf och hvarje motgång förlora sin bitterhet. — — Omgifven af den älskvärdaste maka, den ömaste slägt, och de redligaste förtrogne skal du smaka
en

en fällhet, hvaraf den yres støj, och eremitens lugn
åro blott skuggor. — —

Alsmågtiga försyn! Vålmening och up-
riktighet behaga dig. Hör då vår åkallan!
Beskydda vår Konung, hans maka, hans hus, hans
rike! Utsträck öfver dem din vålsignande hand!
Unna verlden et efterdöme af en vis monark, och
et erkånfsamt folk! Förlång hans dagar, och då
du slutar dem, låt honom efterlämna arfvingar,
vårdiga hans namn, och hans lycka!

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

